

Taiwan Strædet: Indenrigs- politik former storpolitik

Camilla Tenna Nørup Sørensen

Den taiwanske befolkning har et stærkt ønske om at sikre taiwansk autonomi og det politiske system, men flertallet ønsker ikke at tage skridt mod uafhængighed under de nuværende geostrategiske og økonomiske forhold

Med den taiwanske præsident Chen Shui-bians skærpelse af retorikken i forhold til Kina (i denne artikel anvendes "populær"-benævnelserne "Taiwan" og "Kina" frem for de officielle benævnelser "Republic of China" (ROC) og "People's Republic of China" (PRC)) i løbet af januar 2006, suppleret med flere kontroversielle forslag i Chens' nytårstaler heriblandt forslaget om nedlæggelse af Det Nationale Genforeningsråd, er Taiwan-spørgsmålet atter øverst på kinesernes sikkerhedspolitiske dagsorden.

Taiwan har dog ikke på noget tidspunkt været taget af den kinesiske sikkerhedspolitiske dagsorden, men udviklingen de senere år med styrkede økonomiske og kulturelle rela-

tioner mellem Kina og Taiwan samt Beijings succes med at udbygge de politiske relationer til den taiwanske opposition har medført en voksende kinesisk tro på, at tiden vil (op)løse konflikten. Særligt har lokalvalget på Taiwan i december sidste år, hvor det mere prokinesiske nationalistiske parti KMT gik frem samt udsigten til at få KMT tilbage på præsidentposten i 2008, styrket følelsen af selvsikkerhed i Beijing.

Det har ligeledes styrket den kinesiske selvsikkerhed, at USA, særligt grundet fokus på Mellempøsten og kampagnen mod terrorisme, tilsyneladende har indvilliget i at lægge et vis pres på Chen Shui-bian og har nedtonet kritikken af Kinas Taiwanpolitik. Herved ser det ud til, at en

form for pragmatisk forståelse angående udviklingen i Taiwan Strædet har udviklet sig mellem Kina og USA, hvor fastholdelse af status quo er hovedessensen. Både Beijing og Washington støtter sig til, at størstedelen af den taiwanske befolkning ligeledes ønsker fastholdelse af status-quo. På denne baggrund virker præsident Chens seneste skærpede retorik og forslag, som blev mødt med forventede protester fra Beijing, men også med forundring og endda irettesættelse fra Washington, ved første øjekast svær at forstå.

Chens tiltag skal imidlertid ses i forhold til den indenrigspolitiske kontekst på Taiwan, og er det seneste eksempel på, hvordan udviklingen i Taiwan Strædet primært formes af den indenrigspolitiske udvikling på Taiwan, mens udviklingen i såvel den kinesiske som den amerikanske Taiwan-politik i høj grad er reaktioner på den indenrigspolitiske udvikling på Taiwan.

Denne artikel har til formål at placere den seneste udvikling i Taiwan Strædet i forhold til udviklingen i den indenrigspolitiske situation på Taiwan. Set i en taiwansk indenrigspolitisk kontekst er Chens seneste skærpede retorik og forslag ganske rationel og forventet, og de seneste ugers udvikling giver herved en smagsprøve på den komplekse, omskiftelige og potentielt sprængfarlige situation, som vil kendetegne Taiwan Strædet frem til det vigtige præsidentvalg på Taiwan i 2008.

Demokrati og civilsamfund

Taiwan har et ungt demokratisk politisk system, om end der formelt har været tale om et demokratisk system siden 1949. Reelt var der frem til midten af 1980'erne tale om et autoritært et-parti-system bestående af det nationalistiske parti KMT. Ved afslutningen af den kinesiske borgerkrig i 1949 flygtede ca. 1,5 millioner nationalister under ledelse af Chiang Kai-shek til Taiwan, hvor de oprettede en eksil-regering, der hævdede fortsat at repræsentere hele Kina. Med henvisning til den fortsatte kamp mod kommunisterne indførte KMT undtagelsestilstand på Taiwan og indskrænkede den fra fastlandet medbragte forfatnings civile og politiske rettigheder samt forbød udviklingen af en egentlig opposition.

Det taiwanske parlament, Legislative Yuan, som formelt er øverste lovgivende institution, bestod op til midten af 1980'erne af KMT-støtter og havde reelt ikke nogen autonom indflydelse. Den politiske reformproces på Taiwan blev startet af Chiang Kai-shek's søn, Chiang Ching-kuo, i midten af 1980'erne. Chiangs motiv var angiveligt at sikre KMT-regimets nationale og internationale legitimitet og overlevelse, men paradoksalt nok ledte den politiske reformproces til, at KMT's magtmonopol gradvis blev nedbrudt. Efter Chiang Ching-kuos død i 1988 blev ledelsen af KMT og af Taiwan over-

taget af Lee Teng-hui, og de politiske reformer og den interne splittelse af KMT tog yderligere til under Lee.

KMT's ankomst på Taiwan og den førte politik resulterede i voldsomme sammenstød med den "oprindelige" befolkning på Taiwan – også kaldet etniske taiwanere (*benshengren*), som kom til Taiwan fra Kina før den japanske besættelse i 1895 – hvor KMT slog hårdt ned og sikrede KMT's kontrol og dominans. Under KMT's autoritære styre var det taiwanske samfund præget af stærk statskorporatisme, hvor staten, hvilket vil sige KMT, kontrollerede samfundsorganisationerne med et omfattende organisatorisk apparat.

Nationalisterne – også kaldet fastlandskinesere (*waishengren*) – sad solidt på alle ledende positioner i det taiwanske system. I løbet af 1970'erne begyndte forskellige demokratiske kræfter og sociale grupper i det taiwanske samfund imidlertid at finde sammen i bevægelsen "Dangwai", hvilket betyder uden for partiet. "Dangwai"-bevægelsen, som primært bestod af etniske taiwanere, blev mere og mere organiseret og vandt stor støtte i befolkningen. Da det i 1986 blev tilladt at oprette egentlige politiske partier, blev partiet Democratic Progressive Party (DPP) dannet på grundlag af "Dangwai"-bevægelsen.

Parlamentet, *Legislative Yuan*, øgede ligeledes dets indflydelse op igennem 1980'erne, og blev den arena,

hvorfra oppositionen, særligt DPP, udbyggede deres magt og kontrollen af KMT. Det første egentlige direkte valg til parlamentet fandt sted i 1992, og det første direkte præsidentvalg blev gennemført i 1996.

I takt med demokratiseringen og redueringen af KMT's magtmonopol udvikledes relativt hurtigt et autonomt og pluralistisk civilsamfund. Dette hænger sammen med "Dangwai"-bevægelsen og de stærke traditioner for deltagelse i sociale bevægelser samt den høje grad af social mobilitet på Taiwan, som gør det svært at placere befolkningen i faste sociale grupper.

Denne udvikling samt det taiwanske valgsystem og den svage partidisciplin gav, og giver fortsat, store muligheder for en populistisk politik, hvor forskellige spørgsmål relativt let kan politiseres.

Fra midten af 1980'erne skete der især en øget politisering af spørgsmålet om Taiwans nationale identitet, hvilket også hang sammen med det fortsat dybe skel mellem fastlandskinesere og etniske taiwanere, hvor etniske taiwanere gradvis havde fået mulighed for at udtrykke sig politisk.

Identitetsproblematik blev derfor hurtig et vigtigt instrument i den indenrigspolitiske magtkamp, og dette fik stor betydning for udviklingen i taiwanernes opfattelse af Kina og for politikken i forhold til Kina.

Kina-politikken som skillelinje

Taiwan må i dag karakteriseres som et demokratisk og pluralistisk politisk system med et stærkt civilsamfund med uafhængige og kritiske medier. En høj grad af nepotisme og korruption eksisterer fortsat i det politiske system, men der er tale om frie valg, hvor den politiske konkurrence er høj med mange partier.

Institutionelt, er det taiwanske politiske system et komplekst system under fortsat udvikling. Der er en uklar magtdeling, hvilket kan ses som en logisk konsekvens af perioden med gradvise reformer og magtkampe. Formelt kan det taiwanske system bedst karakteriseres som et semi-præsidentielt system, hvor den udøvende magt er delt mellem præsidenten og en regering ledet af en premierminister. Premierministeren udpeges imidlertid af præsidenten, og selv om parlamentet kan nedlægge veto, betyder dette, at den udøvende magt reelt er koncentreret hos præsidenten.

Der er som antydning høj social mobilitet og ingen klare politiske skillelinjer, som kan give struktur i det politiske landskab. Dog må Kina-politikken betegnes som den væsentligste politiske skillelinje mellem de politiske partier på Taiwan. De vigtigste partier er KMT, som sammen med partiet Peoples First Party (PFP) står for en pragmatisk tilpasningspolitik over for Kina – denne alliance betegnes “pan-blue”. Det

nuværende regerende parti DPP med præsident Chen Shui-bian i spidsen står sammen med partiet Taiwan Solidarity Union (TSU), der ledes af den tidligere præsident Lee Teng-hui, for ønsket om et uafhængigt Taiwan – denne alliancen betegnes “pan-green”, og ledes og støttes overvejende af etniske taiwanere.

Befolkningens opfattelse af Kina

Det er svært at generalisere i forhold til taiwanernes opfattelser af Kina og deres interesser i forhold til Kina-politikken.

Der er tale om meget ambivalente følelser og divergerende interesser. Gruppen af fastlandskinesere, som udgør ca. 15 pct. af Taiwans befolkning, har generelt en mere positiv opfattelse af Kina og fremhæver de historiske, kulturelle og økonomiske forbindelser, mens gruppen af etniske taiwanere, som udgør ca. 80 pct. af Taiwans befolkning, i højere grad fremhæver en særegen taiwansk kultur og national identitet og anser de kinesiske krav om genforening som en trussel mod dette.

Betydningen af dette skel er imidlertid blevet mere uklar i takt med, at andre interesser udvikles i forholdet til Kina. Kina er i dag Taiwans største handelspartner og den primære modtager af taiwanske investeringer, og taiwanere flytter i stort antal deres virksomheder til Kina grundet lavere produktionsomkostninger og sikring af direkte adgang

til det kinesiske marked. Ligeledes er der flere unge taiwanere, der vælger at tage deres uddannelse i Kina primært drevet af udsigten til at deltage i og drage fordel af den kinesiske vækst.

I dag bor der således ca. 1,5 millioner taiwanere i Kina, hvilket er ca. 6,5 pct. af den taiwanske befolkning på 23 millioner. Disse taiwanere får et mere realistisk og ofte positivt indtryk af det kinesiske samfund samt førstehåndsindtryk og erfaringer i forhold til fælles historiske og kulturelle elementer, hvilket udfordrer forestillingen om en særegen taiwansk identitet og kultur adskilt fra den kinesiske.

Samtidig medfører den øgede økonomiske integration og væksten i taiwanske investeringer og virksomheder i Kina, at flere taiwanere får stærke økonomiske interesser i at sikre et godt forhold mellem Taiwan og Kina. Her er tale om klare egeninteresser, men også om bredere samfundsinteresser, idet den taiwanske økonomi har været i krise siden 2001 med negativ vækst og høj arbejdsløshed.

Den taiwanske økonomiske situation er imidlertid ved at se bedre ud, og det skyldes primært, at taiwanerne drager fordel af Kinas økonomiske udvikling, særligt via en stor vækst i eksporten til Kina, der i dag er Taiwans største eksportmarked, hvortil ca. 37 pct. af Taiwans samlede eksport går. Der er fortsat visse restriktioner på taiwanernes mulig-

heder for at investere i Kina og handle med kinesiske firmaer. Særligt er det til stor gene for den taiwanske forretningselite, at der ikke er faste direkte transportforbindelser mellem Taiwan og Kina, og her ses et øget pres på Chen Shui-bian og regeringen for at tillade forhandlinger herom.

Der er således udviklet komplekse interessemønstre i den taiwanske befolkning i forhold til Kina og Kinapolitikken, hvilket afspejler sig i den svingende vælgertilslutning til de forskellige politikker. De politiske partier søger at finde den politiske "pakke", som indfanger flest mulige interesser og dermed vælgere, hvilket afspejler sig i den høje grad af omskiftelighed og inkonsistens, som karakteriserer samtlige taiwanske politiske partier.

Genforening eller uafhængighed

I forhold til det mere konkrete spørgsmål om genforening eller uafhængighed er der siden starten af 1990'erne foretaget forskellige undersøgelser af den taiwanske befolkningens holdning til genforenings-/uafhængighedsspørgsmålet.

Nogle af disse er problematiske grundet deres klare politiske mål, men der findes dog neutrale og troværdige undersøgelser, og disse afspejler nogenlunde det samme billede, nemlig at størstedelen af den taiwanske befolkning foretrækker fastholdelse af status quo. Der er foreta-

get mere detaljerede undersøgelser, hvor taiwanerne, der ønsker fastholdelse af status quo, også spørges til, hvad de har af ønsker for fremtiden. Resultatet af en af disse undersøgelser ses i tabel 1.

Ifølge tabel 1 er der i den taiwanske befolkning begrænset støtte til både genforening og uafhængighed her og nu, og langt størstedelen af den taiwanske befolkning støtter fastholdelse af status quo. Endimensionelle undersøgelser, som i tabel

1, rejser imidlertid visse spørgsmål og uklarheder, hvor det særligt er uklart, hvordan støtte til kategorierne "status quo, afgørelse senere" og "status quo fortsætte" skal tolkes i forhold til genforenings/uafhængigheds-spørgsmålet. For at kaste lys over disse uklarheder, kan 2-dimensionelle undersøgelser, der inddrager overvejelser vedrørende konteksten for genforening/uafhængighed, anvendes. I tabellerne nedenfor angives resultaterne af en sådan

Tabel 1, Holdning til genforenings/uafhængighedsspørgsmålet

	Genforening nu	Status quo, genforening senere	Status quo, afgørelse senere	Status quo fortsætte	Status quo, uafhængighed senere	Uafhængighed nu
2001 (%)	5.9	12.3	43.2	11.5	23.3	3.8

Taiwan Election and Democratization Studies (TEDS) survey, 2001.

Tabel 2

Udsagn 1: Taiwan skal erklære uafhængighed, hvis en fredelig relation til Kina kan fastholdes

	Enig/meget enig	Uenig/meget uenig	Ved ikke/ ingen mening/ afvise at svare
2001 (%)	47.6	32.2	20.2

Taiwan Election and Democratization Studies (TEDS) survey, 2001.

Tabel 3

Udsagn 2: Hvis Kina og Taiwan bliver mere ens økonomisk, socialt og politisk, så bør de to forenes

	Enig/meget enig	Uenig/meget uenig	Ved ikke/ ingen mening/ afvise at svare
2001 (%)	43.5	33.4	23.0

Taiwan Election and Democratization Studies (TEDS) survey, 2001.

Tabel 4

Krydstabulering (af holdninger til udsagn 1 og udsagn 2)

	Kun uafhængighed	Begge acceptable	Kun genforening	Ingen acceptable	Ved ikke/ ingen mening/ afvise at svare
2001 (%)	20.3	22.7	18.0	11.2	27.8

2-dimensionel undersøgelse. Denne undersøgelse bygger på følgende to hypotetiske udsagn:

- 1) Hvis Taiwan kan fastholde en fredelig relation til Kina efter at have erklæret uafhængighed, så skal Taiwan erklære uafhængighed
- 2) Hvis Kina og Taiwan bliver mere ens økonomisk, socialt og politisk, så bør de to forenes.

Interviewpersonernes holdninger inddeles efterfølgende i forhold til kategorierne enig/meget enig, uenig/meget uenig og ved ikke/ingen mening/undlade at svare. Ved at bede den samme gruppe interviewpersoner om at tage stilling til disse to udsagn, bliver det muligt at undersøge, hvordan konteksten eller betingelser for genforening/uafhængighed spiller ind på holdningen til genforenings/uafhængighedsspørgsmålet.

Denne todimensionelle undersøgelse, samlet i tabel 4, støtter, at den taiwanske befolknings stærke støtte til fastholdelse af status quo i høj grad må ses i lyset af opfattelsen af truslen fra Kina. Hvis Kina ikke opfattes som en alvorlig trussel, så er der langt flere taiwanere, som tilkendegiver ønske om genforening/uafhængighed.

Undersøgelsen viser en relativ stærk præference for uafhængighed, hvis dette kan ske uden omkostninger, men undersøgelsen viser imidlertid også, at hvis der er tale om et mere demokratisk Kina, så falder

denne tendens. Det vil sige, at der ikke er tale om fundamentalistiske afvisninger af hverken genforening eller uafhængighed, men at den kontekst eller de betingelser, som genforening/uafhængighed kommer til at foregå under, har stor betydning. Samlet set viser undersøgelsen de komplekse holdningsmønstre, som kendetegner den taiwanske befolkning i forhold til genforenings/uafhængighedsspørgsmålet med overlap i personer, der viser støtte til genforening og uafhængighed.

Den brede konsensus i den taiwanske befolkning om fastholdelse af status quo indikerer, at størstedelen af taiwanerne anser Kinas trussel om brug af militære midler til at forhindre taiwansk uafhængighed som en reel trussel. De er pragmatiske, men bagved ligger forskellige holdninger til Taiwans fremtidige status. Dette holdningsmønster stemmer godt overens med det ovenfor beskrevne komplekse interesse-mønster, der kendetegner den taiwanske befolkning i forhold til Kina-politikken

Det komplekse og kontekstafhængige holdningsmønster giver et stort spillerum for de taiwanske politikere, og gør det afgørende vigtigt for dem at være i stand til at sætte dagsordenen og definere den dominerende opfattelse i den taiwanske befolkning af den kontekst og de betingelser, som genforening/uafhængighed vil ske under. Det er i høj grad det præsident Chen, men også

den KMT-ledede opposition i en form for alliance med de kinesiske ledere, søger at gøre i øjeblikket.

Den indenrigspolitiske kamp

Efter genvalget til præsidentposten i marts 2004, hvor Chen Shui-bian med en historisk lav margin på ca. 0,2 pct. af de afgivne stemmer slog KMT-udfordreren Lien Chan, satte Chen på, at DPP ved parlamentsvalget i december 2004 ville fratage KMT og PFP – “pan-blue” alliancen – flertallet, så den fastlåste situation, der havde karakteriseret taiwansk politik siden 2000, ville ophøre. Dette lykkedes imidlertid ikke, da “pan-blue” alliancen genvandt flertallet, og dette blev starten på en yderst positiv periode for oppositionen, hvor lederen af både KMT, Lien Chan, og PFP, James Soong, hen over foråret og sommeren 2005 af lagde besøg i Kina.

Besøgene blev dækket massivt i de taiwanske og kinesiske medier, og reportagerne fra Kina, som fulgte oppositionsledernes besøg ved vigtige historiske og kulturelle mindesmærker, gav et billede af Kina overvejende domineret af de historiske og kulturelle bånd, og ikke den militære trussel. Kinas officielle modtagelse af de taiwanske oppositionsledere på bedste statsmandsmaner gav ligeledes anledning til en vis stolthed hos taiwanerne, om end der også var “pan-green”-ledede demonstrationer mod besøgene, hvor Lien

Chan og James Soong blev udråbt som forrædere.

Senere på sommeren 2005 gennemgik KMT et fredeligt generati-onsskifte, hvor den karismatiske og populære Ma Ying-jeou blev ny leder.

KMT’s succes viste sig senest ved lokalvalget først i december 2005. Selvom dette var et lokalvalg, så gik de nationale ledere meget aktivt ind i de lokale valgkampagner og investerede stor politisk kapital heri. Valgkampagnerne handlede således ikke om lokalpolitik, men om Kina-politikken, hvor det var det første valg efter oppositionens tilnærmelse til Kina. Valget blev fremstillet som en test af den taiwanske befolknings opbakning til oppositionens Kina-politik og som et midtvejsvalg for præsident Chen, der ville give et varsel om, hvilken vej udviklingen ville gå frem mod parlamentsvalget i 2007 og præsidentvalget i 2008.

Ved lokalvalget i december 2005 blev det imidlertid til endnu et markant nederlag for Chen og DPP, mens KMT’s leder Ma med succes formåede at udnytte kampagnen til at fremstille sig selv og KMT som et troværdigt alternativ til Chen og DPP, og udnytte resultatet af valget til at fremvise støtte til oppositionens Kina-politik. Chen blev op til lokalvalget ligeledes trukket ind i en større korrupsionsskandale, hvor Chens nærmeste rådgiver blev anklaget. Chen har i høj grad bygget sin popularitet op på afstandstagen fra den korrupsion og nepotisme,

som kendetegnede KMT's tid ved magten, og derfor var denne skandale et alvorligt slag mod Chens og DPP's image og troværdighed.

KMT's Ma Ying-jeou bliver i vidt omfang opfattet som en pragmatisk leder, og han har i høj grad haft succes med at samle oppositionen, bl.a. har flere PFP-politikere skiftet til KMT, og der er forhandlinger i gang om at lægge de to partier sammen. I forhold til Kina-politikken, har KMT under ledelse af Ma yderligere udviklet relationerne til de kinesiske ledere, bl.a. har KMT indgået en aftale med kineserne om, at Chen Yunlin, direktøren for den øverste kinesiske regeringsinstitution med ansvar for Taiwan-politikken, *Taiwan Affairs Office*, skal aflægge besøg i Taipei som KMT's gæst. Det vil være det højeste officielle besøg fra Kina nogensinde, hvor Chen Yunlin således kun skal mødes med KMT-politikere.

Dette klare forsøg fra KMT og de kinesiske ledere på at underminere præsident Chens og regeringens autoritet er blevet sat i stå, da regeringen afviser at tillade Chen Yunlins indrejse. Dette fremstiller KMT som endnu et bevis på, at Chen Shui-bian er blevet en forhindring for forbedrede relationer til Kina.

Derudover vil Ma i foråret 2006 fremsætte lovforslag i parlamentet om åbningen af direkte transportforbindelser mellem Taiwan og Kina, hvilket nyder stor opbakning fra den indflydelsesrige forretnings-

elite på Taiwan, og også i denne sag bliver Chen og DPP med succes fremstillet som forhindringen.

Det er ved sådanne tiltag i høj grad lykkedes for KMT at fremstille sig selv og Kina som pragmatiske og villige forhandlingspartnere, og præsident Chen og regeringen som forhindringer for Taiwans udvikling. Chens muligheder for at modsvare KMT's strategi besværliggøres yderligere af, at kineserne nægter at tale med Chen, førend Chen accepterer "et-Kina" princippet, hvilket er politisk umuligt for Chen.

Chen ved, at selvom han gør visse indrømmelser for at få dialogen med Kina i gang, så vil Beijing højst sandsynligt ikke være villige til at tale med ham både pga. en dybtliggende mistillid til ham, men også for at undgå at komme til at skade KMT's muligheder for at vinde præsidentvalget i 2008. Det er således ikke sandsynligt, at nogen form for tilnærmelser eller politisk dialog mellem Chen Shui-bian og den kinesiske ledelse vil komme i gang frem til 2008.

Som følge af KMT's succes med at fange den offentlige opinion og sætte den politiske dagsorden i forholdet til Kina-politikken kommer Chen og DPP til at stå i defensiven, og bliver sat under pres og kritik fra flere sider. Det er denne vanskelige indenrigspolitiske situation, som Chen ved starten af 2006 befinder sig i, og det er for at komme væk fra den defensive position, genvinde

initiativet og magten til at sætte dagsordenen og definere konteksten, dvs. opfattelsen af Kina og hvordan et evt. genforening/uafhængighedsscenario vil udspille sig, at Chen har skærpet tonen i forhold til Kina og oppositionens Kina-politik.

Som tabel 4 ovenfor viser, er magten til at definere konteksten meget vigtig for at sikre sig den taiwanske befolknings opbakning. Generelt har taiwanerne ikke tillid til Beijings forsikringer om, at Taiwan fortsat kan have stor politisk autonomi efter en genforening, og frygten for en kinesisk militær aktion er stadig stor blandt taiwanerne. Denne dybereliggende frygt og det omtalte "etniske" skel i den taiwanske befolkning søger Chen at udnytte politisk ved at stille sig selv og DPP op som garant for sikring af Taiwans langsigtede sikkerhed og frihed, og ved at fremstille modparten, Ma Ying-jeou og KMT, som villige til at risikere Taiwans sikkerhed og frihed for kortsigtede økonomiske gevinster.

Chens seneste skærpede retorik og forslag bliver i denne indenrigspolitiske kontekst præget af en kamp om initiativet og magten til at sætte den politiske dagsorden og definere konteksten rationel og forventet. Chen kan ikke selv genvælges, men han har en stærk interesse i at sikre DPP de bedste forudsætninger op til parlamentsvalget i 2007 og det vigtige præsidentvalg i 2008. Det er også et spørgsmål om den personlige arv, som Chen øn-

sker at efterlade, men herudover har Chen tilsyneladende en oprigtig tro på, at taiwansk uafhængighed er opnåelig, hvilket inkluderer troen på, at Kina ikke vil bruge militær magt for at forhindre en sådan udvikling.

Kinas Taiwan-politik

Den kinesiske politik over for Taiwan består både af afskrækkelse og incitament. Afskrækkelsen er primært militær, hvor Kina tydeligt knytter moderniseringen af militæret sammen med sikringen af Kinas evne til at forhindre Taiwans uafhængighed. Ligeledes øger Kina fortsat antallet af missiler opstillet i Fujian provinsen - den kinesiske provins, der ligger ud til Taiwan Strædet.

Incitamenterne er hovedsagelig af økonomisk karakter, hvor Kina bl.a. forsøger at gøre Taiwan mere økonomisk afhængig af et godt forhold til Kina ved at give taiwanske forretningsmænd lettere adgang og attraktive vilkår på det kinesiske marked og forbedre taiwanske landmænds muligheder for at sælge deres varer i Kina.

De kinesiske ledere satser på, at det øgede økonomiske samkvem mellem Kina og Taiwan samt styrkelsen af sociale og kulturelle relationer, bl.a. som følge af det stigende antal taiwanske turister (I 2004 aflagde taiwanere 3.7 millioner besøg i Kina i 2004, mens kun 145.000 ki-

nesere besøgte Taiwan. Det er fortsat meget svært for kinesere at tage til Taiwan) og studerende i Kina, gradvis vil udmønte sig i politisk integration. Logikken bag er, at den økonomiske, sociale og kulturelle integration vil gøre genforening med Kina mindre skræmmende for den taiwanske befolkning, som der ved vil presse på for en pragmatisk taiwansk politik. De kinesiske leders prioritering af henholdsvis afskrækkelse og incitament afhænger af de kinesiske leders opfattelse af udviklingen i Taiwan Strædet.

Chens genvalg i 2004 styrkede de kræfter i den kinesiske ledelse, der ville opprioritere den militære afskrækkelse, men efter "pan-blue" alliancens succes i parlamentsvalget i 2004 og vedtagelsen af anti-løsrivelsesloven i marts 2005, hvor de kinesiske ledere juridisk forpligtede sig til at bruge alle midler til at forhindre taiwansk uafhængighed, ser det tilsyneladende ud til, at de kræfter, der prioriterer den incitament-drevne linje, også kaldet "tiltræknings"-politikken, har overtaget. Her er det vigtigt at pointere, at der tilsyneladende ikke er nogen splid i den kinesiske ledelse angående målet – forhindring af taiwansk uafhængighed på kort sigt og sikring af genforening på lang sigt – men der er indikationer på en vis splid angående fastsættelse af tidshorizonten og midlerne.

At "tiltræknings"-politikken prioriteres højest, betyder derfor ikke, at

opbygningen af den militære afskrækkelse vil standse, men snarere, at kineserne vil søge at holde lav profil og afstå fra at fremsætte militære trusler. Det må således forventes, at de kinesiske ledere vil fortsætte med at isolere præsident Chen og styrke relationerne til den taiwanske opposition. Med hjælp fra den taiwanske opposition vil Kina intensivere den indledte charmeoffensiv i forhold til den taiwanske befolkning og søge at svække den taiwanske befolknings opfattelse af Kina som en trussel mod Taiwans autonomi og politiske system.

Kineserne må imidlertid fastholde troværdigheden vedrørende den militære afskrækkelse og vise beslutsomhed i forhold til at forhindre taiwanske skridt mod uafhængighed. Derfor vil de kinesiske ledere både af indenrigspolitiske hensyn og af hensyn til ikke at styrke forestillingen på Taiwan om muligheden for en omkostningsfri uafhængighed, reagere, når Chen, eller andre ledende politikere på Taiwan, kommer med udtalelser og forslag, som kineserne opfatter som skridt mod uafhængighed.

Dette er en svær balance at holde for kineserne, og Kinas ihærdige bestræbelser på at styrke den taiwanske opposition samt få USA til at lægge pres på Chen sker primært med henblik på at forhindre, at de kommer til at stå i den svære situation, hvor de føler sig presset til at reagere skarpt. Belært af erfaring ved

de kinesiske ledere, at skarpe militære trusler og militære aktiviteter tæt på Taiwan kun styrker pro-uafhængighedskræfter i taiwansk indenrigspolitik, og Kina vil ydermere miste den goodwill, som er bygget langsomt op gennem de senere år. Dette gælder ikke kun i forhold til den taiwanske befolkning, men også i forhold til den internationale opinion, hvor Kina de senere år har sat alle kræfter ind på at fremstille Kina som en fredelig, konstruktiv og samarbejdsvillig stormagt. Den kinesiske Taiwan-politik går snarere på at forhindre uafhængighed end at presse på for genforening.

Militær magt sidste udvej

Kina vil dog fortsat gøre alt for at forhindre taiwansk uafhængighed, men brug af militær magt er sidste udvej, og den kinesiske politik er derfor fokuseret på at sikre, at det ikke kommer dertil.

Det var disse kinesiske hensyn og overvejelser, der lå bag Kinas respons på Chens seneste udtalelser og forslag. De kinesiske ledere reagerede relativt afdæmpet, da de nøjedes med at stemple Chen som "ballademager" og lovede, at "...det gode forhold mellem Kina og den taiwanske befolkning vil ikke komme til at lide under de taiwanske leders bevidste provokationer".

Her er det tydeligt, at de kinesiske ledere forsøgte at tale udenom Chen og direkte til den taiwanske

befolkning. Det må forventes, at Kina vil bestræbe sig på at fastholde denne lave profil og udstille Chen som "problemet", og så bruge støtten til den taiwanske opposition som den primære modvægt til Chen. Om dette er muligt, afhænger af den videre udvikling i den indenrigspolitiske kamp på Taiwan, hvor kinesernes opfattelse af graden af Chens "provokationer" er afgørende.

Ligeledes vil det afhænge af de kinesiske leders opfattelse af USA's politik, hvor en fortsættelse af amerikansk støtte til fastholdelse af status quo og et stærkt og offentligt amerikansk pres på Chen styrker den kinesiske selvtillid og sikkerhed i forhold til, at udviklingen i Taiwan Strædet går i den rigtige retning.

I den nuværende situation skal der således meget til, førend Kina vil gå ud og reagere skarpt, hvilket taler for en fortsættelse af den relative stabile sikkerhedspolitiske situation over Taiwan Strædet. Der vil være udsving forårsaget primært af den indenrigspolitiske kamp på Taiwan om initiativet og magten til at sætte den politiske dagsorden samt definere konteksten. Den indenrigspolitiske dynamik og de hyppige valg på Taiwan med Kina-politikken som dominerende i samtlige valgkampagner vil derfor i høj grad være styrende for disse udsving.

Mindre udsving og tilspidsninger kan håndteres, men der er imidlertid lang tid til præsidentvalget i 2008, som kineserne venter på, og

meget kan nå at ske inden. Strategien med tilnærmelse mellem Beijing og den taiwanske opposition kan stadig få negative konsekvenser, både i forhold til opbakningen fra den taiwanske befolkning og opbakningen internt i den kinesiske ledelse.

Ligeledes, er der fortsat indikationer på en vis uenighed mellem KMT og PFP samt interne uroligheder i KMT, hvilket sammen med den taiwanske befolknings fortsatte mistillid til KMT som regerende parti grundet partiets fortid som et autoritært og korrump parti, kan besværliggøre KMT's vej mod præsidentposten.

Fremtidig udvikling

Det er svært, for ikke at sige umuligt, at forudsige udviklingen i Taiwan Strædet. Der er ingen tvivl om, at der i den taiwanske befolkning er et stærkt ønske om at sikre taiwansk autonomi og det politiske system, men der er heller ingen tvivl om, at flertallet af den taiwanske befolkning ikke ønsker at tage skridt mod uafhængighed under de nuværende geostrategiske og økonomiske forhold.

Den taiwanske befolknings holdning til spørgsmålet om genforening/uafhængighed er i høj grad afhængig af opfattelsen af den kontekst, som det kommer til at foregå

i. Kampen om initiativet og magten til at sætte den politiske dagsorden og definere konteksten vil udspille sig mellem de indenrigspolitiske aktører på Taiwan. Kina og USA vil søge at påvirke kampen til deres fordel, men det er en svær balance for begge med begrænset mulighed for at styre udviklingen i taiwansk indenrigspolitik.

Både Kina og USA står derfor i en situation, hvor de i høj grad er hensat til at reagere på den indenrigspolitiske udvikling på Taiwan.

Den fremtidige udvikling, i det mindste frem til det vigtige præsidentvalg i 2008, bliver således ikke afgjort i det storpolitiske spil mellem Kina og USA, men i højere grad af udviklingen i taiwansk indenrigspolitik. Kina-politikken vil uden tvivl forblive i centrum af taiwansk indenrigspolitik frem til valget i 2008, og derfor kan yderligere udsving og tilspidsninger i den sikkerhedspolitiske situation i Taiwan Strædet forventes.

Udviklingen i taiwansk indenrigspolitik de næste par år og resultatet af præsidentvalget i 2008 kan meget vel blive afgørende for den fremtidige løsning på konflikten i Taiwan Strædet.

Camilla Tenna Nørup Sørensen er ph.d.-studerende ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.